

Voorstelling Orkater over Hollandse troepen in Uruzgan

Soldaten weten niks te raken

Theater Kamp Holland

★★★★☆

- ▶ Voorstelling is alles behalve kritisch theater geworden.
- ▶ Dramatische lijn ontbreekt.

HAARLEM Het gebeurt niet vaak dat een theatergroep aandacht besteedt aan een actueel politiek-maatschappelijk onderwerp, in dit geval het zijn en welzijn van Nederlandse militairen in en rond Kamp Holland in Afghanistan. Theatergroep Orkater heeft met de voorstelling *Kamp Holland* iets aan die lacune proberen te doen, en daarmee meteen heel veel pers-aandacht gegenereerd.

Een dergelijke mediahype viel destijds ook het stuk *Srebrenica!* van Guus Vleugel en Ton Vorstenbosch ten deel. Daarover was de militaire top toen behoorlijk boos, omdat in die voorstelling venijnige, kritische kanttekeningen werden geplaatst bij de vaderlandse activiteiten aldaar. Pas later bleek hoe visionair *Srebrenica!* was.

Die kritiek zal dit keer veel minder en milder zijn, om de simpele reden dat *Kamp Holland* allesbehalve kritisch theater is geworden. De makers Geert Lageveen en Leopold Witte hebben dat aspect ook voortdurend benadrukt: wij zijn niet vóór of tegen die missie, wij registreren alleen hoe het daar toegaat. Het duo signaleerde in Nederland ook een Kamp Holland-moeheid die het wil doorbreken.

Welnu, dat heeft Orkater gedaan met lawaaierig, eendimensionaal theater, waarin een groep spelers in smetteloos wit ondergoed (waarom?) hard schreeuwt en met paniekerige ogen over het podium rent. De soms knalharde muziek moet door de acteurs voortdurend worden overstemd en dat levert vooral een helse kakofonie op. Inhoudelijk gaat het vooral over botte sergeanten, dommige soldaten, de onderlinge frustraties, de verveling en het tochtje 'buiten de poort', de gevaarlijke woestijn in.

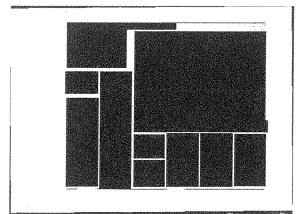
Afen toe wordt in terzijdes even ingegaan op politieke motieven ('wij zitten daar om Jaap de Hoop Scheffer zijn baantje te laten houden'), maar wat structuur betreft hangt *Kamp Holland* nogal als los zand aan elkaar.

Wat de voorstelling het meeste mist, is een sterke dramatische lijn. Alles gebeurt hier in groepsverband, van een individuele problematiek is nauwelijks sprake. En dat is juist wat theater nodig heeft: je kunnen identificeren met een allerindividueelst thema. In *Kamp Holland* verliest een van de mannen het leven, na op een berrmbom te zijn gereden, en zijn vader treurt daarover. Maar het zijn sjablonen van verdriet dat niet echt voelbaar wordt.

Na afloop reikten twee echte militairen het eerste exemplaar uit van het boekje *Tragische Helden - dagboek van twee acteurs in Kamp Holland*. De charmant-stuntelige wijze waarop dat gebeurde ('Geert en Leopold, jullie hebben een knap stukje werk afgeleverd'), was het meest authentieke moment van de avond.

Hein Janssen

Kamp Holland door Orkater. In Tooneelschuur Haarlem, 6 november. Tournee. www.orkater.nl



Met schoolverlaters op patrouille

Reportage

Militairen woonden de première van *Kamp Holland* bij. Details kloppen niet. Maar: 'Alle emoties zie ik terug'.

Van onze verslaggever
Nöel van Bommel

AMSTERDAM Brengen de Nederlandse militairen in Uruzgan echt hun dagen door met kontvingeren (uit je neus vreten) en IBO'en (inspectie binnenkant oogleden; slapen)? Roddelen infanteristen echt over de intercom van hun pantserwagen over de lekkerste 'verbanddoos' van het veldhospitaal, terwijl ze zwaaien naar Afghaanse dorpelingen? En leren ze echt kindertjes langs de weg 'homo!' roepen?

Het gebeurt. Wie af en toe meegaat op patrouille door Uruzgan, zal veel van de taal, de gebeurtenissen en de geintjes herkennen. Sommige details kloppen niet: geen soldaat blaast alle lucht uit zijn longen voordat hij de trekker overhaalt, of noemt zijn Patriapantserwagen een tank. En een tolk heeft in werkelijkheid veel minder in te brengen.

Enkele heftige details lijken verzonnen: een laadbak vol verminkte kinderlichaampjes waar het bloed uitdruipt, Amerikaanse soldaten die een voetbal een mijnenveld inschoppen zodat kinderen explosieven kunnen laten afgaan. Dat is voor zover bekend niet ge-

beurd in Uruzgan.

De makers schilderen de gewone soldaat af als een schoolverlater wiens hersenen nog niet voldoende zijn ontwikkeld om de consequenties van zijn beroepskeuze te overzien. Zijn vuurdoop: een ongewapende Afghaan van zijn brommer schieten. Zijn heldendaad: de ontdekking van een bomwerkplaats door per ongeluk door een dak te zakken.

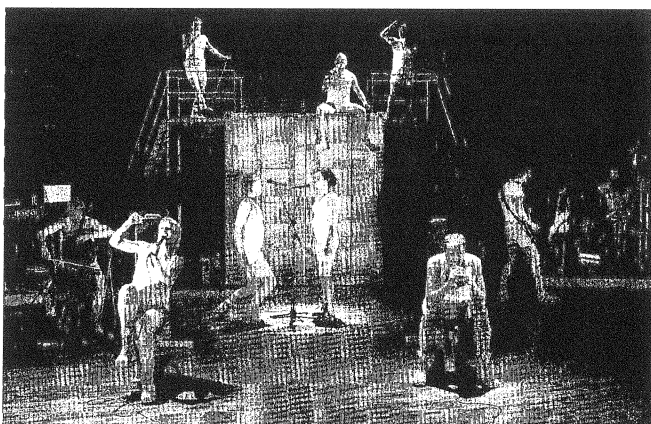
De sergeant vervult een vaderlijke rol. Hij belooft zijn groepje weer levend thuis te brengen, corrigeert als het woord geitenneuker valt en hamert op het belang van teamwork. Een kaderlid zoals Defensie dat graag ziet.

De militairen die donderdavond de première bijwoonden, negeerden zulke details. 'Alle emoties die ik in Afghanistan heb gezien, zie ik terug in dit toneelstuk', zegt kolonel Richard van Harskamp, de commandant van de troepen tijdens het werkbezoek van de schrijvers. 'Daar gaat het om, en dat is knap.'

Kamerlid Angelien Eijsink (PvdA) vindt het toneelstuk 'rauw en aangrijpend'. 'Zo'n gesprek over hoe je begraven wilt worden, vindt inderdaad, plaats voor een uitzending.' Eijsink vraagt zich wel af of bezoekers de heftige emoties zullen begrijpen, zonder kennis van de complexe omgeving en missie.

Voor de werving lijkt *Kamp Holland* geen goed nieuws. De kolonel: 'Dit is geen stuk om zomaar op

scholen te laten zien, maar wat mij betreft wel op kazernes ter voorbereiding van een missie.'



Scène uit *Kamp Holland*. Foto: Henk van Duin